



Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

19 päivänä joulukuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistaminen tietoyhteiskunnassa – Direktiivi 2001/29/EY – 3 artiklan 1 kohta – Yleisölle välittämistä koskeva oikeus – Saataviin saattaminen – 4 artikla – Levitysoikeus – Sattuminen – E-kirjat – ”Käytettyjen” e-kirjojen virtuaalimarkkinat

Asiassa C-263/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka rechtbank Den Haag (Haagin alioikeus, Alankomaat) on esittänyt 28.3.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 16.4.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Nederlands Uitgeversverbond ja

Groep Algemene Uitgevers

vastaan

Tom Kabinet Internet BV,

Tom Kabinet Holding BV ja

Tom Kabinet Uitgeverij BV,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat varapresidentti R. Silva de Lapuerta, A. Arabadjiev, A. Prechal, M. Vilaras, P. G. Xuereb, L. S. Rossi ja I. Jarukaitis sekä tuomarit E. Juhász, M. Ilešič (esittelevä tuomari), J. Malenovský, C. Lycourgos ja N. Piçarra,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 2.4.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Nederlands Uitgeversverbond ja Groep Algemene Uitgevers, edustajinaan C. A. Alberdingk Thijm, C. F. M. de Vries ja S. C. van Velze, advocaten,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

- Tom Kabinet Internet BV, Tom Kabinet Holding BV ja Tom Kabinet Uitgeverij BV, edustajinaan T. C. J. A. van Engelen ja G. C. Leander, advocaten,
- Belgian hallitus, asiamiehinään J. C. Halleux ja M. Jacobs,
- Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja J. Vlácil,
- Tanskan hallitus, asiamiehinään P. Ngo, S. Wolff ja J. Nyman-Lindegren,
- Saksan hallitus, asiamiehinään M. Hellmann, U. Bartl, J. Möller ja T. Henze,
- Espanjan hallitus, asiamiehinään A. Rubio González ja A. Sampol Pucurull,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään D. Colas ja D. Segoin,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan F. De Luca, avvocato dello Stato,
- Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja T. Rendas,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään S. Brandon ja Z. Lavery, avustajanaan N. Saunders, QC,
- Euroopan komissio, asiamiehinään J. Samnadda, A. Nijenhuis ja F. Wilman,

kuultuaan julkisasiamiehen 10.9.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL 2001, L 167, s. 10) 2 artiklan, 4 artiklan 1 ja 2 kohdan ja 5 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Nederlands Uitgeversverbond (jäljempänä NUV) ja Groep Algemene Uitgevers (jäljempänä GAU) ja toisaalta Tom Kabinet Internet BV (jäljempänä Tom Kabinet), Tom Kabinet Holding BV ja Tom Kabinet Uitgeverij BV ja joka koskee sellaisen verkkopalvelun tarjoamista, joka perustuu ”käytettyjen” e-kirjojen virtuaalimarkkinoihin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 3 Maailman henkisen omaisuuden järjestö (WIPO) hyväksyi Genevessä 20.12.1996 WIPO:n tekijänoikeussopimuksen (jäljempänä tekijänoikeussopimus), joka hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 16.3.2000 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2000/278/EY (EYVL 2000, L 89, s. 6) ja joka tuli voimaan Euroopan unionin osalta 14.3.2010 (EUVL 2010, L 32, s. 1).

- 4 Tekijänoikeussopimuksen 6 artiklan, jonka otsikko on ”Levitysoikeus”, 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijöillä on yksinoikeus sallia alkuperäisten teostensa ja niiden kopioiden saattaminen yleisön saataviin myymällä tai luovuttamalla omistusoikeus muulla tavoin.”

- 5 Kyseisen sopimuksen 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus yleisölle välittämiseen”, määrätään seuraavaa:

”Kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijöillä on, tämän kuitenkin rajoittamatta Bernin yleissopimuksen 11 artiklan 1 kappaleen ii kohdan, 11 bis artiklan 1 kappaleen i ja ii kohdan, 11 ter artiklan 1 kappaleen ii kohdan, 14 artiklan 1 kappaleen ii kohdan sekä 14 bis artiklan 1 kappaleen soveltamista, yksinoikeus sallia teostensa mikä tahansa välittäminen yleisölle johtimitse tai ilman johdinta, mukaan lukien teostensa yleisön saataville saattaminen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada nämä teokset saatavilleen yksilöllisesti valitsemaansa paikkaan ja valitsemanaan aikana.”

- 6 Diplomaattikokous antoi 20.12.1996 tekijänoikeussopimusta koskevia julkilausumia (jäljempänä julkilausumat).

- 7 Mainitun sopimuksen 6 ja 7 artiklaa koskevien julkilausumien sanamuoto on seuraavanlainen:

”Ilmauksilla ’kopio’ ja ’alkuperäinen teos ja kopio’, jotka kyseisissä artikloissa ovat levitysoikeuden ja vuokrausoikeuden kohteina, tarkoitetaan näissä artikloissa ainoastaan alustalle tallennettuja teosten kopioita, joita voidaan levittää aineellisina esineinä.”

Unionin oikeus

Direktiivi 2001/29

- 8 Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 2, 4, 5, 9, 10, 15, 23–25, 28 ja 29 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) Korfussa 24 ja 25 päivänä kesäkuuta 1994 kokoontunut Eurooppa-neuvosto korosti, että on tarpeen luoda yhteisön tasolla yleinen ja joustava oikeudellinen kehys tietoyhteiskunnan kehityksen edistämiseksi Euroopassa. Tämä edellyttää muun muassa uusien tuotteiden ja palvelujen sisämarkkinoita. Merkittävää yhteisön lainsäädäntöä, jolla varmistetaan tällainen sääntelykehys, on jo olemassa tai sen valmistelu on jo pitkällä. Tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla on tässä yhteydessä tärkeä asema, koska niillä suojataan ja edistetään uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämistä ja markkinointia sekä niiden luovan sisällön luomista ja hyödyntämistä.

--

- (4) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien oikeudellisten puitteiden yhdenmukaistaminen lisää oikeusvarmuutta ja täyttää henkisen omaisuuden korkeatasoisen suojan vaatimukset sekä edistää siten merkittäviä investointeja luovuuteen ja innovaatioon, mukaan lukien verkostoinfrastruktuuriin, mikä puolestaan johtaa Euroopan teollisuuden kasvuun ja sen kilpailukykyyn parantumiseen sekä sisällöllisen tarjonnan että tietotekniikan osalta ja yleisemmin monilla teollisuuden ja kulttuurin aloilla. Tämä ylläpitää työllisyyttä ja edistää uusien työpaikkojen luomista.

(5) Tekninen kehitys on moninkertaistanut ja monipuolistanut luomisen, tuotannon ja hyödyntämisen välineitä. Vaikka henkisen omaisuuden suojaamiseksi ei tarvita uusia käsitteitä, nykyistä tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevaa oikeutta olisi mukautettava ja täydennettävä, jotta se vastaisi riittävästi taloudellisia tosiseikkoja kuten uusia hyödyntämismuotoja.

--

(9) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen on perustuttava suojan korkeaan tasoon, koska nämä oikeudet ovat ratkaisevan tärkeitä henkisen luomistyön kannalta. Niiden suojaaminen auttaa varmistamaan luovuuden ylläpitämisen ja kehittymisen niin tekijöiden, esittäjien, tuottajien, kuluttajien, kulttuurin, teollisuuden kuin suuren yleisön etujen mukaisesti. Tämän vuoksi henkisen omaisuuden tunnustetaan olevan erottamaton osa omaisuuden käsitettä.

(10) Voidakseen jatkaa luovaa ja taiteellista työtä tekijöiden tai esittäjien on saatava asianmukainen korvaus työnsä käyttämisestä, kuten myös tuottajien voidakseen rahoittaa tällaista työtä. Tuotteiden kuten äänitteiden, elokuvien tai multimediatuotteiden sekä esimerkiksi tilauspalvelujen kaltaisten palvelujen tuottamiseen vaadittavat investoinnit ovat merkittäviä. Henkistä omaisuutta koskevien oikeuksien riittävä oikeudellinen suoja on tarpeen, jotta tämän korvauksen saatavuus voidaan taata ja mahdollistaa näille investoinneille riittävä tuotto.

--

(15) Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) piirissä joulukuussa 1996 järjestetty diplomaattikokous hyväksyi kaksi uutta sopimusta, WIPO:n tekijänoikeussopimuksen ja WIPO:n esitys- ja äänitesopimuksen, joista ensin mainittu koskee tekijöiden ja jälkimmäinen esittävien taiteilijoiden ja äänitetuottajien suoja. -- Tämän direktiivin avulla edistetään myös eräiden uusien kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanoa.

--

(23) Tällä direktiivillä olisi edelleen yhdenmukaistettava tekijän oikeutta välittää teoksia yleisölle. Tämä oikeus tulisi ymmärtää laajasti siten, että se koskee kaikenlaista välittämistä yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa. Tämän oikeuden olisi katettava kaikenlainen teoksen siirto ja edelleen siirto yleisölle sekä langallisesti että langattomasti, mukaan lukien yleisradiointi. Tämän oikeuden ei olisi koskettava muita toimia.

(24) Oikeus saattaa 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu aineisto yleisön saataviin olisi ymmärrettävä siten, että se kattaa tällaisen aineiston kaiken saattamisen sellaisten yleisöön kuuluvien henkilöiden saataviin, jotka eivät ole läsnä paikassa, josta saataville saattaminen saa alkunsa, ja että se ei kata muita toimia.

(25) Tekijänoikeuden suojaamien teosten ja lähioikeuksien suojaaman aineiston tilauksesta verkoissa tapahtuvan siirron suojan luonnetta ja tasoa koskeva oikeudellinen epävarmuus olisi poistettava säätämällä yhdenmukaisesta suojasta yhteisön tasolla. Olisi tuotava selvästi esille, että kaikilla tässä direktiivissä tunnustetuilla oikeudenhaltijoilla olisi oltava yksinoikeus saattaa vuorovaikutteisesti tilauksesta tapahtuvien siirtojen yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattuja teoksia tai mitä tahansa muuta suojattua aineistoa. Tällaiselle tilauksesta tapahtuvalle vuorovaikutteiselle siirrolle on ominaista, että yleisöön kuuluvat henkilöt voivat saada teoksen tai muun suojatun aineiston saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

--

(28) Tämän direktiivin mukaiseen tekijänoikeuden suojaan sisältyy yksinoikeus valvoa aineelliseen tuotteeseen sisällytetyn teoksen levitystä. Yhteisössä tapahtuva teoksen alkuperäiskappaleen tai sen jäljennösten ensimmäinen myynti, jonka oikeudenhaltija itse suorittaa tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan, johtaa sen oikeuden sammumiseen, joka mahdollistaa yhteisössä tapahtuvan kohteen jälleenmyyntivalvonnan. Tämän oikeuden ei olisi sammuttava teoksen alkuperäiskappaleen tai sen jäljennösten yhteisön ulkopuolella tapahtuneen myynnin vuoksi, jonka oikeudenhaltija itse suorittaa tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan. Tekijöiden vuokraus- ja lainausoikeuksista on säädetty [vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 19.11.1992 annetussa neuvoston] direktiivissä 92/100/ETY [(EYVL 1992, L 346, s. 61)]. Tässä direktiivissä säädetty levitysoikeus ei rajoita mainitun direktiivin I luvussa olevia säännöksiä vuokraus- ja lainausoikeuksista.

(29) Oikeuksien sammuminen ei koske palveluja eikä varsinkaan suorakäyttöpalveluja. Tämä pätee myös tällaisen palvelun käyttäjän oikeudenhaltijan suostumuksella teoksesta tai muusta aineistosta tekemään fyysiseen kappaleeseen. Näin ollen tämä koskee myös teosten alkuperäiskappaleiden ja jäljennösten tai muun aineiston vuokrausta ja lainausta, jotka ovat luonteeltaan palveluja. Toisin kuin CD-ROMit tai CD-I:t, joissa henkinen omaisuus on sisällytetty aineelliseen tuotteeseen eli esineeseen, jokainen suorakäyttöpalvelu on itse asiassa teko, johon olisi oltava lupa, jos tekijänoikeus tai lähioikeus sitä edellyttää.”

- 9 Direktiivin 2001/29 2 artiklan otsikko on ”Kappaleen valmistamista koskeva oikeus”, ja kyseisessä artikkelissa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

a) tekijöillä teostensa osalta;

--”

- 10 Kyseisen direktiivin 3 artiklan otsikko on ”Oikeus välittää yleisölle teoksia ja oikeus saattaa muu aineisto yleisön saataviin”, ja mainitun artiklan 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

--

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa mainitut oikeudet eivät sammu tässä artikkelissa säädetyllä tavalla tapahtuvan yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen yhteydessä.”

- 11 Mainitun direktiivin 4 artiklan otsikko on ”Levitysoikeus”, ja kyseisessä artikkelissa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden levitys yleisölle missä muodossa tahansa myymällä tai muutoin.

2. Levitysoikeus ei sammu yhteisössä teoksen alkuperäiskappaleen tai sen kopioiden osalta, paitsi kun on kyseessä yhteisössä tapahtuva kohteen ensimmäinen myynti tai muu omistusoikeuden siirto, jonka oikeudenhaltija suorittaa itse tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan.”

- 12 Direktiivin 2001/29 5 artiklan otsikko on ”Poikkeukset ja rajoitukset”, ja mainitun artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Edellä 2 artiklassa säädetty kappaleen valmistamista koskeva oikeus ei koske sellaista 2 artiklassa tarkoitettua tilapäistä kappaleen valmistamista, joka on väliaikaista tai satunnaista sekä erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia ja jonka ainoa tarkoitus on mahdollistaa

a) välittäjän toimesta tapahtuva teoksen tai muun aineiston siirto verkossa kolmansien osapuolien välillä, tai

b) sen laillinen käyttö,

ja jolla ei ole itsenäistä taloudellista merkitystä.”

Direktiivi 2009/24/EY

- 13 Tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 23.4.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/24/EY (EUVL 2009, L 111, s. 16) 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Yksinoikeudet”, säädetään seuraavaa:

”1. Jollei 5 tai 6 artiklasta muuta johdu, 2 artiklassa tarkoitettun oikeudenhaltijan yksinoikeudet käsittävät oikeuden seuraaviin toimiin tai niiden sallimiseen:

--

c) alkuperäisen tietokoneohjelman tai sen kappaleiden levitys yleisölle vuokraamalla tai millään muulla tavalla.

2. Kun oikeudenhaltija tai joku muu hänen suostumuksellaan on ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman kappaleen yhteisössä, oikeudenhaltijan oikeus kyseisen kappaleen levittämiseen yhteisössä raukeaa, lukuun ottamatta oikeutta valvoa ohjelman tai sen kappaleen vuokraamista edelleen.”

Alankomaiden oikeus

- 14 Tekijänoikeuslain (Auteurswet), joka on annettu 23.9.1912 – sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä tekijänoikeuslaki) – 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tekijänoikeus on kirjallisen, tieteellisen tai taiteellisen teoksen tekijän tai tämän oikeudenomistajien yksinoikeus julkistaa teos ja valmistaa siitä kappaleita, jollei laissa säädetyistä rajoituksista muuta johdu.”

- 15 Tekijänoikeuslain 12 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kirjallisen, tieteellisen tai taiteellisen teoksen julkistamisella tarkoitetaan muun muassa

1° teoksen kappaleen julkistamista kokonaan tai osittain

--”

16 Mainitun lain 12b §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jos tekijä tai teoksen oikeudenhaltija tai joku muu näiden suostumuksella levittää kirjallisen, tieteellisen tai taiteellisen teoksen kappaleen ensimmäisen kerran siirtämällä omistusoikeuden Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen sopimusvaltiossa, edellä mainitun kappaleen levittäminen toisessa muodossa, lukuun ottamatta vuokraamista tai lainaamista, ei ole tekijänoikeuden loukkaus.”

17 Mainitun lain 13 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Kirjallisen, tieteellisen tai taiteellisen teoksen kappaleen valmistamisella tarkoitetaan käännoästä, musiikillista sovitusta, filmatisointia tai teatterisovitusta ja yleisesti ottaen kaikenlaista sellaista täydellistä tai osittaista muokkaamista tai jäljentämistä muutetussa muodossa, jota ei voida pitää uutena alkuperäisteoksena.”

18 Saman lain 13a §:ssä säädetään seuraavaa:

”Kappaleen valmistamisena ei pidetä sellaista tilapäistä kappaleen valmistamista kirjallisesta, tieteellisestä tai taiteellisesta teoksesta, joka on väliaikaista tai satunnaista sekä erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia ja jonka ainoa tarkoitus on mahdollistaa

a) välittäjän toimesta tapahtuva siirto verkossa kolmansien osapuolien välillä tai

b) sen lainmukainen käyttö

ja jolla ei ole itsenäistä taloudellista merkitystä.”

19 Tekijänoikeuslain 16b §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Kirjallista, tieteellistä tai taiteellista teosta koskevan tekijänoikeuden loukkauksena ei pidetä kappaleen valmistamista, joka rajoittuu muutamaaan kappaleeseen, jotka on yksinomaan tarkoitettu sellaisen luonnollisen henkilön kokeiltaviksi, tutkittaviksi tai käytettäväiksi, joka valmistaa kappaleen ilman suoraa tai välillistä kaupallista tarkoitusta tai joka antaa kappaleen valmistamisen toisen tehtäväksi yksinomaan omiin tarpeisiinsa.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

20 NUV ja GAU ovat yhdistyksiä, jotka puolustavat alankomaalaisten kustantajien etuja ja jotka useat kustantajat ovat valtuuttaneet huolehtimaan sellaisten tekijänoikeuksien suojelemisesta ja noudattamisen valvomisesta, jotka kyseisten tekijänoikeuksien haltijat ovat luovuttaneet niille yksinoikeuslisensseillä.

21 Tom Kabinet Holding on Tom Kabinet Uitgeverij'n, joka on kirjojen, e-kirjojen ja tietokantojen kustantaja, ja Tom Kabinetin ainoa osakas. Viimeksi mainittu yhtiö ylläpitää internetsivustoa, jolla se avasi 24.6.2014 verkkopalvelun, joka perustui ”käytettyjen” e-kirjojen verkkokauppaan.

22 NUV ja GAU tekivät 1.7.2014 tekijänoikeuslain nojalla kyseistä verkkopalvelua koskevan välitoimihakemuksen Tom Kabinetia, Tom Kabinet Holdingia ja Tom Kabinet Uitgeverij'tä vastaan rechtbank Amsterdamin (Amsterdamin alioikeus, Alankomaat) välitoimia käsittelevässä jaostossa. Rechtbank Amsterdam hylkysi niiden vaatimuksen, koska sen mukaan tekijänoikeuden loukkaus ei ensi näkemältä ollut riittävän todennäköinen.

- 23 NUV ja GAU valittivat kyseisestä ratkaisusta Gerechthof te Amsterdamiin (Amsterdamin ylioikeus, Alankomaat), joka 20.1.2015 antamallaan päätöksellä vahvisti alioikeuden päätöksen ja kielsi Tom Kabinetia tarjoamasta verkkopalvelua, joka mahdollisesti laittomasti ladattujen e-kirjojen myynnin. Tähän ratkaisuun ei haettu muutosta.
- 24 Tom Kabinet muutti 8.6.2015 siihen saakka tarjoamiaan palveluja ja korvasi ne ”Tom Leesclubilla” (Tomin kirjakerho, jäljempänä kirjakerho), jonka yhteydessä Tom Kabinet myy e-kirjoja. Kirjakerho tarjoaa jäsenilleen maksua vastaan ”käytettyjä” e-kirjoja, jotka Tom Kabinet on joko ostanut tai jotka se on saanut ilmaiseksi kerhon jäseniltä. Jälkimmäisessä tapauksessa mainittujen jäsenten on toimitettava kyseisen kirjan latauslinkki ja ilmoitettava, etteivät he ole säilyttäneet itsellään kappaletta kyseisestä kirjasta. Tom Kabinet lataa tämän jälkeen e-kirjan kauppiaan internetsivustolta ja varustaa sen omalla sähköisellä vesileimallaan, jolla voidaan vahvistaa, että kyse on laillisesti hankitusta kappaleesta.
- 25 Kirjakerhon kautta saatavia e-kirjoja sai aluksi ostaa kiinteään 1,75 euron hintaan. Suoritettuaan maksun jäsen saattoi ladata e-kirjan Tom Kabinetin internetsivustolta ja myydä sen sitten takaisin Tom Kabinetille. Kirjakerhon jäsenyys edellytti 3,99 euron kuukausittaisen jäsenmaksun maksamista. Jokaista ilmaiseksi luovuttamaansa kirjaa kohti jäsen sai 0,99 euron alennuksen seuraavan kuukauden jäsenmaksusta.
- 26 Kirjakerhon jäsenyys ei 18.11.2015 alkaen enää edellytä kuukausittaisen jäsenmaksun suorittamista. Yhtäältä kunkin e-kirjan hinnaksi on vastedes vahvistettu 2 euroa. Toisaalta kirjakerhon jäsenet tarvitsevat myös ”krediittejä” voidakseen hankkia e-kirjan kirjakerhon yhteydessä. Kyseiset krediitit on mahdollista hankkia toimittamalla kirjakerholle e-kirja vastikkeellisesti tai ilmaiseksi. Tällaisia krediittejä voidaan myös ostaa tilauksen yhteydessä.
- 27 NUV ja GAU nostivat rechtbank Den Haagissa (Haagin alioikeus, Alankomaat) kanteen, jossa ne vaativat, että Tom Kabinetia, Tom Kabinet Holdingia ja Tom Kabinet Uitgeverij'tä kiellettäisiin uhkasakon uhalla loukkaamasta NUV:n ja GAU:n jäsenten tekijänoikeuksia saattamalla e-kirjoja saataviin tai valmistamalla niistä kappaleita. NUV ja GAU katsovat erityisesti, että Tom Kabinet välittää kirjakerhonsa yhteydessä e-kirjoja luvottomasti yleisölle.
- 28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin antoi 12.7.2017 välipäätöksen, jossa se katsoi, että kyseisiä e-kirjoja on pidettävä direktiivissä 2001/29 tarkoitettuina teoksina ja ettei Tom Kabinetin tarjontaa ole sellaisissa olosuhteissa, joista on kyse pääasiassa, pidettävä kyseisten teosten mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yleisölle välittämisenä.
- 29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kuitenkin, etteivät vastaukset kysymyksiin yhtäältä siitä, onko e-kirjan vastikkeellinen saattaminen etälatauksen kautta saataviin rajoittamattomaksi ajaksi käyttöä varten direktiivin 2001/29 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua levitystä, ja toisaalta siitä, voiko levitysoikeus näin ollen sammua kyseisen direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla, ole ilmeisiä. Mainittu tuomioistuin pohtii myös sitä, voiko tekijänoikeuden haltija siinä tapauksessa, että e-kirja myydään edelleen, vastustaa mainitun direktiivin 2 artiklan perusteella kappaleen sellaista valmistamista, joka on tarpeen, jotta kappale, jonka levitysoikeus on mahdollisesti sammunut, voidaan lainmukaisesti siirtää myöhempien ostajien välillä. Vastaus tähän kysymykseen ei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan selviä myöskään unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä.
- 30 Rechtbank Den Haag (Haagin alioikeus) on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko [direktiivin 2001/29] 4 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ilmaisulla ’teostensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden levitys yleisölle missä muodossa tahansa myymällä tai muutoin’ tarkoitetaan myös e-kirjojen (jotka ovat tekijänoikeudella suojattujen kirjojen digitaalisia

kappaleita) saataville saattamista etälatauksen kautta rajoittamattomaksi ajaksi käyttöä varten sellaista vastiketta vastaan, jolla tekijänoikeuden haltija voi saada sille kuuluvan teoksen kappaleen taloudellista arvoa vastaavan korvauksen?

- 2) Mikäli ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava myöntävästi, onko teoksen alkuperäiskappaleeseen tai sen kopioihin liittyvä [direktiivin 2001/29] 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu levitysoikeus sammunut, kun kyseisen aineiston ensimmäisen myynnin tai muun siirron, joilla tarkoitetaan tässä myös e-kirjojen (jotka ovat tekijänoikeudella suojattujen kirjojen digitaalisia kappaleita) saataville saattamista etälatauksen kautta rajoittamattomaksi ajaksi käyttöä varten sellaista vastiketta vastaan, jolla tekijänoikeuden haltija voi saada sille kuuluvan teoksen kappaleen taloudellista arvoa vastaavan korvauksen, suorittaa oikeudenhaltija tai se suoritetaan tämän suostumuksella unionin alueella?
- 3) Onko [direktiivin 2001/29] 2 artiklaa tulkittava siten, että laillisesti hankitun kappaleen, jonka levitysoikeus on sammunut, siirto sen peräkkäin hankkineiden henkilöiden välillä sisältää luvan kyseisessä säännöksessä tarkoitettuja kappaleen valmistamista koskevia toimia varten, jos nämä kappaleen valmistamista koskevat toimet ovat kyseisen kappaleen laillisen käytön kannalta välttämättömiä toimia, ja, jos tähän vastataan myöntävästi, mitä edellytyksiä siinä yhteydessä sovelletaan?
- 4) Onko [direktiivin 2001/29] 5 artiklaa tulkittava siten, etteivät tekijänoikeuden haltijat voi enää vastustaa laillisesti hankitun kappaleen, jonka levitysoikeus on sammunut, peräkkäin hankkineiden henkilöiden välillä suoritettavaa siirtoa varten välttämättömiä kappaleen valmistamista koskevia toimia, ja, jos tähän vastataan myöntävästi, mitä edellytyksiä siinä yhteydessä sovelletaan?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 31 Aluksi on palautettava mieleen, että kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen. Unionin tuomioistuimen tehtävänä on nimittäin tulkita kaikkia unionin oikeuden määräyksiä ja säännöksiä, joita kansalliset tuomioistuimet tarvitsevat ratkaistessaan niiden käsiteltäväksi saatettuja asioita, vaikka näitä määräyksiä ja säännöksiä ei olisi nimenomaisesti mainittu kansallisten tuomioistuinten unionin tuomioistuimelle esittämissä kysymyksissä (tuomio 13.9.2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 32 Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin voi poimia kaikista kansallisen tuomioistuimen esittämistä seikoista ja erityisesti ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ne unionin oikeutta koskevat seikat, joita on syytä tulkita, kun otetaan huomioon riidan kohde (tuomio 13.9.2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 33 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo unionin tuomioistuimelta ensimmäisellä kysymyksellään, kattaako direktiivin 2001/29 4 artiklan 1 kohdassa oleva ilmaisu ”teosten alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden levitys yleisölle missä muodossa tahansa myymällä tai muutoin” ”e-kirjojen – – saataville saattamisen etälatauksen kautta rajoittamattomaksi ajaksi käyttöä varten – – vastiketta vastaan”, ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ilmenee, että mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevan asian osalta tulee esille kysymys siitä, merkitseekö e-kirjan toimittaminen latauksen kautta pysyvään käyttöön mainitun 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua levitystä vai kuuluuko tällainen toimittaminen

- kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa olevan käsitteen ”yleisölle välittäminen” alaan. Tämän kysymyksen merkitys pääasian kannalta perustuu siihen, sovelletaanko tällaiseen toimittamiseen mainitun direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädettyä levitysoikeuden sammumista koskevaa sääntöä, vai jääkö se päinvastoin tällaisen säännön soveltamisalan ulkopuolelle, kuten kyseisen direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa säädetään nimenomaisesti yleisölle välittämistä koskevan oikeuden osalta.
- 34 Kun nämä näkökohdat otetaan huomioon, ensimmäinen kysymys on aiheellista muotoilla uudelleen siten, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, kuuluuko e-kirjan toimittaminen latauksen kautta pysyvään käyttöön direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa olevan käsitteen ”yleisölle välittäminen” vai kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa olevan käsitteen ”yleisölle levitys” alaan.
- 35 Kuten direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdasta ilmenee, tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.
- 36 Kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa puolestaan säädetään, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden levitys yleisölle missä muodossa tahansa myymällä tai muutoin, ja tällainen oikeus sammuu mainitun direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti silloin, kun on kyseessä yhteisössä tapahtuva kohteen ensimmäinen myynti tai muu omistusoikeuden siirto, jonka oikeudenhaltija suorittaa itse tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan.
- 37 Kyseisten säännösten sanamuodon tai minkään muunkaan direktiivin 2001/29 säännöksen sanamuodon perusteella ei voida määrittää, merkitseekö e-kirjan toimittaminen latauksen kautta pysyvään käyttöön yleisölle välittämistä ja erityisesti teoksen saattamista yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana, vai kyseisessä direktiivissä tarkoitettua levitystä.
- 38 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tulkittamisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös on, ja tarvittaessa sen syntyhistoria (ks. vastaavasti tuomio 20.12.2017, *Acacia ja D’Amato*, C-397/16 ja C-435/16, EU:C:2017:992, 31 kohta ja tuomio 10.12.2018, *Wightman ym.*, C-621/18, EU:C:2018:999, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Unionin oikeussääntöjä on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tulkittava lisäksi niin pitkälti kuin mahdollista kansainvälisen oikeuden mukaisesti erityisesti silloin, kun unionin oikeussääntöjen tarkoituksena on nimenomaan panna niillä täytäntöön unionin tekemä kansainvälinen sopimus (tuomio 7.12.2006, *SGAE*, C-306/05, EU:C:2006:764, 35 kohta; tuomio 13.5.2015, *Dimensione Direct Sales ja Labianca*, C-516/13, EU:C:2015:315, 23 kohta ja tuomio 19.12.2018, *Syed*, C-572/17, EU:C:2018:1033, 20 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 39 Ensiksi on todettava, että – kuten direktiivin 2001/29 johdanto-osan 15 perustelukappaleesta ilmenee – kyseisen direktiivin avulla edistetään sellaisten velvoitteiden täytäntöönpanoa, joita unionilla tekijänoikeussopimuksen nojalla on. Tästä seuraa, että kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa olevia käsitteitä ”yleisölle välittäminen” ja ”levitys yleisölle” on tulkittava niin pitkälti kuin mahdollista niiden määritelmien mukaisesti, jotka sisältyvät tekijänoikeussopimuksen 8 artiklaan ja 6 artiklan 1 kappaleeseen (ks. vastaavasti tuomio 17.4.2008, *Peek & Cloppenburg*, C-456/06, EU:C:2008:232, 31 kohta ja tuomio 19.12.2018, *Syed*, C-572/17, EU:C:2018:1033, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 40 Tekijänoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa levitysoikeus määritellään oikeudenhaltijoiden yksinoikeudeksi sallia alkuperäisten teostensa ja niiden kopioiden saattaminen yleisön saataviin myymällä tai luovuttamalla omistusoikeus muulla tavoin. Tekijänoikeussopimuksen 6 ja 7 artiklaa koskevien julkilausumien sanamuotojen mukaan ”ilmauksilla ’kopio’ ja ’alkuperäinen teos ja kopio’,

jotka kyseisissä artikloissa ovat levitysoikeuden ja vuokrausoikeuden kohteina, tarkoitetaan näissä artikloissa ainoastaan alustalle tallennettuja teosten kopioita, joita voidaan levittää aineellisina esineinä”, joten mainittu 6 artiklan 1 kappale ei voi kattaa e-kirjojen kaltaisten aineettomien teosten levitystä.

- 41 Perustelut, jotka sisältyvät 10.12.1997 päivättyyn ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa (COM(97) 628 lopullinen, jäljempänä direktiiviehdotus), joka on direktiivin 2001/29 perustana, tukevat tätä toteamusta. Niissä nimittäin todetaan, että tekijänoikeussopimuksen 8 artiklassa oleva ilmaisu ”mukaan lukien [tekijöiden] teosten yleisön saataville saattaminen siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada nämä teokset saatavilleen yksilöllisesti valitsemaansa paikkaan ja valitsemanaan aikana”, joka sisällöllisesti toistetaan mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa, heijastaa Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden kyseisissä neuvotteluissa tältä osin tekemää ehdotusta ja koskee ”vuorovaikutteisia toimintoja”.
- 42 Toiseksi on todettava, että Euroopan komissio on direktiiviehdotuksen samoissa perusteluissa todennut, että kyseinen ehdotus ”antaa mahdollisuuden luoda yhdenmukaisen ja samanlaisen toimintakentän suojatun aineiston sähköistä ja konkreettista levittämistä varten ja tehdä selvän eron niiden välillä”.
- 43 Komissio totesi tältä osin, että taloudelliselta kannalta vuorovaikutteinen tilaussiirto on uusi henkisen omaisuuden hyväksikäyttömuoto, jonka osalta jäsenvaltiot olivat sitä mieltä, että sen pitäisi kuulua yleisölle välittämistä koskevan oikeuden piiriin, ja se täsmensi tältä osin, että on yleisesti hyväksyttyä, ettei levitysoikeus, joka koskee vain fyysisten kopioiden levittämistä, kata vuorovaikutteista tilaussiirtoa.
- 44 Komissio totesi mainituissa perusteluissa myös, että ilmaisu ”teoksen välittäminen yleisölle” kattaa vuorovaikutteista tilaussiirtoa koskevat toimet, ja se vahvisti näin ollen, että yleisölle välittämistä koskeva oikeus on relevantti myös silloin, kun useilla toisiinsa liittymättömillä henkilöillä (yleisön jäsenillä) voi olla yksilöllinen mahdollisuus saada internetissä oleva teos saatavilleen eri paikoissa ja aikoina, ja se täsmensi, että kyseinen oikeus kattaa ”kaiken muun” välittämisen ”kuin fyysisten kopioiden levittämisen” ja että konkreettiset kopiot, jotka voidaan laskea liikkeeseen aineellisina esineinä, kuuluvat puolestaan levitysoikeuden piiriin.
- 45 Mainituista perusteluista ilmenee näin ollen, että direktiiviehdotuksen perustarkoituksena oli varmistaa se, ettei teoksen kaikenlainen välittäminen yleisölle, muu kuin teoksen fyysisten kopioiden jakelu, kuuluisi direktiivin 2001/29 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun käsitteen ”levitys yleisölle” alaan vaan kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun käsitteen ”yleisölle välittäminen” alaan.
- 46 Kolmanneksi on todettava, että kyseistä tulkintaa vahvistavat direktiivin tavoite, sellaisena kuin se on ilmoitettu direktiivin johdanto-osassa, ja asiayhteys, johon mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohta ja 4 artiklan 1 kohta sijoittuvat.
- 47 Direktiivin 2001/29 toisesta ja viidennestä perustelukappaleesta nimittäin ilmenee, että direktiivillä pyritään luomaan unionin tasolla yleinen ja joustava oikeudellinen kehys tietoyhteiskunnan kehityksen edistämiseksi sekä mukauttamaan ja täydentämään nykyistä tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevaa oikeutta, jotta voitaisiin ottaa huomioon teknologian kehitys, joka on tuonut mukanaan suojattujen teosten uusia hyödyntämismuotoja (tuomio 24.11.2011, *Circul Globus București*, C-283/10, EU:C:2011:772, 38 kohta).

- 48 Mainitun direktiivin neljännestä, yhdeksännestä ja kymmenennestä perustelukappaleesta ilmenee lisäksi, että direktiivin päätavoitteena on suojan saattaminen korkealle tasolle tekijöiden hyväksi, mikä mahdollistaa sen, että nämä saavat teostensa käytöstä asianmukaisen korvauksen erityisesti silloin, kun teoksia välitetään yleisölle (ks. vastaavasti tuomio 19.11.2015, SBS Belgium, C-325/14, EU:C:2015:764, 14 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 49 Jotta mainittu tavoite voidaan saavuttaa, käsite ”yleisölle välittäminen” on, kuten direktiivin 2001/29 johdanto-osan 23 perustelukappaleesta ilmenee, ymmärrettävä laajasti siten, että se koskee kaikenlaista välittämistä yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa, ja siten kaikenlaista tämän luonteista teoksen siirtoa ja edelleen siirtoa yleisölle sekä langallisesti että langattomasti, mukaan lukien yleisradiointi (ks. vastaavasti tuomio 7.12.2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, 36 kohta ja tuomio 13.2.2014, Svensson ym., C-466/12, EU:C:2014:76, 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 50 Kyseisen direktiivin 25 perustelukappaleessa todetaan lisäksi, että tässä direktiivissä tunnustetuilla oikeudenhaltijoilla on yksinoikeus saattaa vuorovaikutteisoin tilauksesta tapahtuvin siirroin teoksiaan yleisön saataviin ja että tällaisille siirroille on ominaista, että jokainen henkilö voi saada teoksen saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.
- 51 Direktiivin 2001/29 johdanto-osan 28 ja 29 perustelukappaleessa, jotka koskevat levitysoikeutta, todetaan, että kyseiseen oikeuteen sisältyy yksinoikeus valvoa ”aineelliseen tuotteeseen sisällytetyn teoksen levitystä” ja että oikeuksien sammuminen ei koske palveluja eikä varsinkaan suorakäyttöpäalveluja, ja niissä täsmennetään, että toisin kuin CD-ROMit tai CD-I:t, joissa henkinen omaisuus on sisällytetty aineelliseen tuotteeseen eli esineeseen, jokainen suorakäyttöpäpalvelu on itse asiassa sellainen teko, johon olisi oltava lupa, jos tekijänoikeus tai lähioikeus sitä edellyttää.
- 52 Neljänneksi on todettava, että direktiivin 2001/29 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun levitysoikeuden tulkinta, jonka mukaan kyseistä oikeutta sovelletaan yksinomaan aineelliseen tuotteeseen sisällytettyjen teosten levitykseen, seuraa myös kyseisen oikeuden sammumista koskevasta mainitun direktiivin 4 artiklan 2 kohdasta, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut. Unionin tuomioistuin on nimittäin todennut, että kun unionin lainsäätäjä on kyseisen direktiivin 28 perustelukappaleessa käyttänyt ilmaisuja ”aineellinen tuote” ja ”kohde”, se on halunnut antaa tekijöille oikeuden määrätä kunkin henkisen luomistyön sisältävän aineellisen esineen ensimmäisestä saattamisesta markkinoille unionissa (tuomio 22.1.2015, Art & Allposters International, C-419/13, EU:C:2015:27, 37 kohta).
- 53 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, unionin tuomioistuin on direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun tietokoneohjelmien kappaleiden levitysoikeuden raukeamisen osalta toki todennut, ettei kyseisestä säännöksestä ilmene, että kyseinen raukeaminen rajoittuisi aineellisella alustalla oleviin tietokoneohjelmien kappaleisiin, vaan että on päinvastoin todettava, ettei kyseisessä säännöksessä, jossa viitataan tarkemmista täsmennyksittä tilanteeseen, jossa joku on ”ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman kappaleen”, tehdä erottelua sen perusteella, onko kyseessä oleva kappale aineellisessa vai aineettomassa muodossa (tuomio 3.7.2012, UsedSoft, C-128/11, EU:C:2012:407, 55 kohta).
- 54 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin perustellusti toteaa ja julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 67 kohdassa korostaa, e-kirja ei ole tietokoneohjelma, joten direktiivin 2009/24 erityissäännöksiä ei ole aiheellista soveltaa.
- 55 Tästä on todettava yhtäältä, että – kuten unionin tuomioistuin on 3.7.2012 antamansa tuomion UsedSoft (C-128/11, EU:C:2012:407) 51 ja 56 kohdassa nimenomaisesti todennut – direktiivi 2009/24, joka koskee nimenomaan tietokoneohjelmien suojaa, on direktiiviin 2001/29 nähden lex specialis-säädös. Direktiivin 2009/24 relevanteista säännöksistä ilmenee siis selvästi unionin lainsäätäjän tahto samastaa direktiivissä 2009/24 tarkoitetun suojan kannalta tietokoneohjelman aineelliset ja aineettomat

kappaleet, joten direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu levitysoikeuden raukeaminen koskee kaikkia mainittuja kappaleita (ks. vastaavasti tuomio 3.7.2012, *UsedSoft*, C-128/11, EU:C:2012:407, 58 ja 59 kohta).

- 56 Antaessaan direktiivin 2001/29 unionin lainsäätäjää ei sitä vastoin ole kyseisen direktiivin relevanttien säännösten osalta halunnut rinnastaa suojattujen teosten aineellisia ja aineettomia kappaleita. Kuten tämän tuomion 42 kohdassa on palautettu mieleen, mainitun direktiivin esitöistä ilmenee, että suojattujen sisältöjen sähköinen levittäminen ja konkreettinen levittäminen on haluttu selvästi erottaa toisistaan.
- 57 Toisaalta unionin tuomioistuin on 3.7.2012 antamansa tuomion *UsedSoft* (C-128/11, EU:C:2012:407) 61 kohdassa todennut, että taloudellisesta näkökulmasta tietokoneohjelman myyminen aineellisella alustalla ja tietokoneohjelman myyminen internetistä lataamisen avulla ovat samankaltaisia toimia ja että toimittaminen internetin avulla vastaa toiminnallisesti aineellisella alustalla tapahtuvaa toimittamista, joten direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan tulkitsemisella yhdenvertaisen kohtelun periaatteen valossa voidaan perustella se, että mainittuja kahta toimittamistapaa kohdellaan toisiinsa rinnastettavilla tavoilla.
- 58 Ei kuitenkaan voida katsoa, että kirjan toimittaminen aineellisella alustalla ja e-kirjan toimittaminen olisivat taloudellisesta ja toiminnallisesta näkökulmasta toisiinsa verrattavissa. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 89 kohdassa, aineettomat digitaaliset kappaleet eivät nimittäin pilaannu käytössä, toisin kuin aineellisella alustalla olevat kappaleet, joten käytetyt kappaleet voivat korvata uudet kappaleet täydellisesti. Kaupankäynti tällaisilla kappaleilla ei myöskään edellytä ylimääräistä vaivannäköä tai ylimääräisiä kustannuksia, joten tällaisten käytettyjen kappaleiden rinnakkaismarkkinat olisivat omiaan vahingoittamaan oikeudenhaltijoiden intressiä saada teoksistaan asianmukainen korvaus paljon tuntuvammin kuin käytettyjen aineellisten esineiden markkinat, mikä olisi ristiriidassa tämän tuomion 48 kohdassa mieleen palautetun tavoitteen kanssa.
- 59 Siinäkin tapauksessa, että e-kirjaa pidettäisiin monitahoisena aineistokokonaisuutena (ks. vastaavasti tuomio 23.1.2014, *Nintendo ym.*, C-355/12, EU:C:2014:25, 23 kohta), joka sisältää sekä suojatun teoksen että tietokoneohjelman, joka voi saada hyväkseen direktiivin 2009/24 mukaista suojaa, olisi katsottava, että tällainen ohjelma on tällaiseen kirjaan sisältyvään teokseen nähden liitännäinen. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 67 kohdassa todennut, e-kirjaa suojataan sen sisällön vuoksi, ja näin ollen sisältöä on pidettävä tällaisen kirjan olennaisena elementtinä, joten se seikka, että tietokoneohjelma voi olla osa e-kirjaa sen lukemisen mahdollistamiseksi, ei voi johtaa tällaisten erityissäännösten soveltamiseen.
- 60 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa vielä, ettei e-kirjan toimittaminen sellaisissa olosuhteissa, joista on kyse pääasiassa, täytä unionin tuomioistuimen asettamia edellytyksiä sille, että sitä voitaisiin pitää direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yleisölle välittämisenä. Mainittu tuomioistuin huomauttaa ensinnäkin, että koska suojatun teoksen sisältöä ei sellaisenaan siirretä silloin, kun e-kirjaa tarjotaan ostettavaksi kirjakerhon alustalla, ei voida katsoa, että kyse olisi välittämistä koskevasta toimesta. Toisaalta mainittu tuomioistuin toteaa, ettei kyse voi olla yleisöstä, koska e-kirja saatetaan ainoastaan kirjakerhon yhden jäsenen saataviin.
- 61 Direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdasta ilmenee tältä osin, että yleisölle välittämisen käsitteessä yhdistyy kaksi kumulatiivista tekijää, eli teoksen ”välittäminen” ja teoksen välittäminen ”yleisölle” (tuomio 14.6.2017, *Stichting Brein*, C-610/15, EU:C:2017:456, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 62 Ensinnäkin siitä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen e-kirjan toimittaminen direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua välittämistä, on todettava – kuten tämän tuomion 49 kohdassa on palautettu mieleen – että mainitussa säännöksessä tarkoitettu yleisölle välittämisen käsite kattaa teoksen kaikenlaisen siirron ja edelleen siirron yleisölle, joka ei ole läsnä paikassa, josta välittäminen saa alkunsa, sekä langallisesti että langattomasti.

- 63 Lisäksi on todettava, että kun on kyse samassa säännöksessä olevasta käsitteestä ”saattaminen yleisön saataviin”, joka sisältyy laajempaan käsitteeseen ”yleisölle välittäminen”, unionin tuomioistuin on todennut, että jotta tietty menettely voidaan luokitella saattamiseksi yleisön saataviin, sen on täytettävä tässä säännöksessä vahvistetut molemmat kumulatiiviset edellytykset siten, että yleisöllä on oltava mahdollisuus saada kyseinen suojattu aineisto saataviinsa sekä itse valitsemastaan paikasta että itse valitsemanaan aikana (ks. vastaavasti tuomio 26.3.2015, C More Entertainment, C-279/13, EU:C:2015:199, 24 ja 25 kohta), eikä ole ratkaisevaa, käyttävätkö yleisöön kuuluvat henkilöt tätä mahdollisuutta (ks. vastaavasti tuomio 14.6.2017, Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 64 Siltä osin kuin on kyse nimenomaisesti teoksen tai suojatun aineiston saattamisesta yleisön saataviin siten, että jokaisella on mahdollisuus saada se saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana, direktiiviehdotuksen perusteluista ilmenee, että ”ratkaiseva teko on teoksen saattaminen yleisön saataville eli teoksen tarjoaminen yleisön saatavilla olevaan paikkaan, mikä edeltää varsinaista tilauksesta tapahtuvaa siirtovaihetta” ja että ”ratkaisevaa ei ole, onko joku todella käyttänyt teosta vai ei”.
- 65 Nyt käsiteltävässä asiassa on kiistatonta, että Tom Kabinet saattaa asianomaiset teokset kunkin sellaisen henkilön saataviin, joka rekisteröityy kirjakerhon internetsivustolle, ja että kyseisellä henkilöllä on mahdollisuus saada ne saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana, joten tällaisen palvelun tarjoamista on pidettävä direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna teoksen välittämisenä, ilman, että edellytettäisiin, että mainittu henkilö käyttää kyseistä mahdollisuutta ja tosiasiallisesti lataa e-kirjan käyttöönsä kyseiseltä internetsivustolta.
- 66 Toiseksi on todettava, että kyseisessä säännöksessä tarkoitetun yleisölle välittämisen käsitteen soveltamisalaan kuulumiseksi edellytetään vielä, että suojatut teokset todella välitetään yleisölle (ks. vastaavasti tuomio 14.6.2017, Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), ja että ilmaisu ”yleisö” tarkoittaa rajoittamatonta määrää potentiaalisia vastaanottajia (tuomio 7.12.2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 67 Direktiiviehdotuksen perusteluista ilmenee myös yhtäältä – kuten tämän tuomion 44 kohdassa on palautettu mieleen –, että yleisölle välittämistä koskeva oikeus on relevantti myös silloin, kun useilla toisiinsa liittymättömillä henkilöillä, yleisön jäsenillä, voi olla yksilöllinen mahdollisuus saada internetsivustolla oleva teos saatavilleen eri paikoissa ja aikoina, ja toisaalta, että yleisö koostuu jäsenistä erikseen tarkasteltuina.
- 68 Unionin tuomioistuimella on tältä osin ollut jo tilaisuus täsmentää yhtäältä, että yleisön käsitteelle on ominaista tietty vähimmäistaso, jolla tämän käsitteen piiristä suljetaan pois liian pieni henkilöjoukko, ja toisaalta, että on otettava huomioon kumulatiiviset vaikutukset, jotka suojattujen teosten saattamisella latauksen avulla potentiaalisten vastaanottajien saataviin on. Näin ollen on otettava huomioon muun muassa se, kuinka monen henkilön saatavilla sama teos on samanaikaisesti, ja myös se, kuinka monen heistä saatavilla se on peräkkäin (ks. vastaavasti tuomio 14.6.2017, Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 69 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on todettava, että kun otetaan tämän tuomion 65 kohdassa mainittu olosuhde eli se, että kenestä tahansa halukkaasta voi tulla kirjakerhon jäsen, yhdistettynä siihen, ettei kyseisen kerhon alustalla ole teknistä välinettä, jolla voitaisiin taata, että ainoastaan yksi kopio teoksesta voidaan ladata sinä aikana, kun se tosiasiallisesti on teoksen käyttäjän saatavilla, ja että mainitun ajan jälkeen kyseinen käyttäjä ei enää voi käyttää lataamaansa kappaletta (ks. analogisesti tuomio 10.11.2016, Vereniging Openbare Bibliotheken, C-174/15, EU:C:2016:856), on katsottava, että niiden henkilöiden määrä, joiden saatavilla sama teos voi samanaikaisesti tai peräkkäin olla kyseisellä alustalla, on suuri. Näin ollen on katsottava, että kyseinen teos on direktiivin

2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla välitetty yleisölle, ellei sellaisesta tarkistuksesta, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kaikki relevantit seikat huomioon ottaen suorittaa, muuta johdu.

- 70 Lopuksi on huomautettava, että unionin tuomioistuin on todennut, että jotta kyseessä voisi olla ”yleisölle välittäminen”, suojattu teos on välitettävä tietyllä teknisellä tavalla, joka poikkeaa siihen asti käytetyistä tavoista, tai, jos näin ei ole, ”uudelle yleisölle” eli yleisölle, jota tekijänoikeuden haltijat eivät ottaneet huomioon silloin, kun ne antoivat luvan teoksensa alkuperäiseen yleisölle välittämiseen (tuomio 14.6.2017, Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 71 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että koska e-kirjan saattamiseen saataviin yleensä liittyy – kuten NUV ja GAU ovat huomauttaneet – käyttöoikeus, joka oikeuttaa asianomaisen e-kirjan ladanneen käyttäjän ainoastaan lukemaan sitä omalta laitteeltaan, Tom Kabinetin tekemä välittäminen on katsottava tehdyksi yleisölle, jota tekijänoikeuden haltijat eivät vielä ole ottaneet huomioon, ja siten tämän tuomion edellisessä kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettulle uudelle yleisölle.
- 72 Kun edellä esitetyt näkökohdat otetaan huomioon, ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että e-kirjan toimittaminen yleisölle latauksen kautta pysyväan käyttöön kuuluu direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa olevan käsitteen ”yleisölle välittäminen” alaan ja erityisesti samassa säännöksessä olevan käsitteen ”[tekijöiden] teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana” alaan.

Toinen, kolmas ja neljäs ennakkoratkaisukysymys

- 73 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, toiseen, kolmanteen ja neljänteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 74 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

E-kirjan toimittaminen yleisölle latauksen kautta pysyväan käyttöön kuuluu tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 kohdassa olevan käsitteen ”yleisölle välittäminen” alaan ja erityisesti samassa säännöksessä olevan käsitteen ”[tekijöiden] teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana” alaan.

Allekirjoitukset